

GeoDanmarks vejledninger i at hente data fra Datafordeleren

Formål

Denne vejledning er beregnet for brugere af GeoDanmarks data i det format og omfang, som de udstilles på Datafordeleren.

Den er tænkt som et supplement til Datafordelerens til tider mere generelle vejledninger, så der her linkes til de officielle vejledning og ind i mellem suppleres med lidt mere information for at lette en GeoDanmark-data-bruger i Datafordelerens funktioner og hvad man særligt skal overvejes som GeoDanmark-data-bruger.

Kommentarer til vejledningen er meget velkomne, så den kan blive rettet for de fejl/mangler/forbedringer, der måtte blive påpeget

Kommentarer kan til enhver tid sendes til Anders Esgaard på andec@sdfе.dk

Indholdsfortegnelse.

Formål	2
Rettelser	4
Opret en Datafordeler-bruger	5
Opret en WEB-bruger	5
Opret en TJENESTE-bruger	6
Tjenester på Datafordeleren	7
Opsæt en Filudtræk-Tjeneste	8
Hent data fra FTP	9
Opsæt en WMS- eller WMTS-Tjeneste	10
Opsæt en WMS-tjeneste til GeoDK	10
Opsæt en WMS-tjeneste til ArcGisPro 2.4	15
Opsæt en WFS-Tjeneste	17
Opsæt en Hændelses-Tjeneste	18
FAQ	19

Rettelser

Der er foretaget følgende rettelser i disse vejledninger.

Dato	Beskrivelse
2020.0904	Eksempler med opsætning af WMS-adgang, vejledning i WMS med ArcGis Pro samt rettet fejl i links og tekstmæssige småjusteringer.
2020.0430	Forbedret vejledning i hændelser.
2020.0226	Første udgave.

Opret en Datafordeler-bruger

Her er en vejledning i, hvordan man opretter en bruger på Datafordeleren.

- Datafordeleren anvender to brugertyper: **WEB-bruger** og en **Tjeneste-bruger**.
- WEB-brugeren oprettes først. Denne kan **ikke hente data**, men bruges til at danne en eller flere tjeneste-brugere, **som kan hente data**.
- Tjeneste-brugere skal dernæst sættes op, til hvilken Datafordeler-tjeneste de skal hente data fra, inde under deres WEB-bruger. Der kan oprettes flere tjenestebrugere under en WEB-bruger.

Læs mere om brugeroprettelse på Datafordelerens hjemmeside under brugeradgang her: [Datafordelerens vejledning](#).

Opret en WEB-bruger

- Datafordeleren anvender to brugertyper: **WEB-bruger** og en **Tjeneste-bruger**.
- WEB-brugeren oprettes først. Denne kan **ikke hente data**, men bruges kun til at danne en række tjeneste-brugere, **som kan hente data**.
 - Datafordelerens tjeneste til fildownload kommunikerer med Tjeneste-brugerne via den e-mail adresse, som deres moder-WEB-bruger har.
 - De øvrige Datafordeler-tjenester kommunikerer ikke med Tjeneste-brugeren på e-mail.
 - Der kan kun oprettes 1 WEB-bruger pr. e-mail.
 - Hvis man har skiftet e-mailadresse, kan man ikke ændre den for sin WEB-bruger og man må derfor oprette en HELT NY WEB-bruger med tilhørende Tjeneste-brugere. Dette gælder også, hvis du har stavet forkert til din e-mailadresse.
 - Det er en god ide, at læse "Samtykkeerklæring" og "Brugervilkår" inden man accepterer dem ved at klikke på den lille firkant.
 - Disse erklæringer kan dog også læses i deres fulde ordlyd på Datafordelerens vejledning i oprettelse af en WEB-bruger, hvis man ikke lige fik dem læst under oprettelsen af WEB-brugeren.

- Når du har oprettet din WEB-bruger, får du en e-mail med dit brugernavn, som Datafordeleren har genereret. Du skal aktivere din WEB-bruger via denne mail.
- Når WEB-brugeren er oprettet, skal et antal Tjeneste-brugere dernæst sættes op inde under deres WEB-bruger. Der kan oprettes mange forskellige Tjeneste-brugere under en WEB-bruger.

Start Datafordelerens WEB-bruger-opretter vejledning her:

<https://confluence.datafordeler.dk/x/oYPQ>

Start Datafordelerens WEB-bruger-opretter her:

<https://selfservice.datafordeler.dk/>

Opret en TJENESTE-bruger

- Hver Tjeneste-bruger kan sættes op til at bruge en eller af de mange tjenester, der henter data fra Datafordeleren.
- Du skal være logget ind med din WEB-bruger før end du kan oprette en Tjeneste-bruger.

Start Datafordelerens Tjeneste-bruger-opretter vejledning her:

<https://confluence.datafordeler.dk/x/0oPQ>

Start Datafordelerens WEB-bruger-login her:

<https://selfservice.datafordeler.dk/>

Tjenester på Datafordeleren

- "Tjenester" er en samlet betegnelse for de data, Datafordeleren udstiller på forskellig vis.
- Det er den enkelte registermyndighed der beslutter, hvilke data myndigheden stiller til rådighed via hvilke tjenester.
- Tjenesterne er med andre ord de værktøjer, som giver adgang til data på Datafordeleren.
- Der findes følgende tjenester:
 - Web-services i form af f.eks. WFS, WMS, WMTS
 - Filudtræk som f.eks. FTP-udtræk af udvalgte data på udvalgte formater over udvalgte områder
 - Hændelser for automatisk server-til-server løbende opdatering af ændringer til et datasæt, der allerede er downloadet i forvejen

Opsæt en Filudtræk-Tjeneste

En tjeneste kan kun opsættes til en TJENESTE-bruger

Datafordelerens officielle vejledning for filudtræk af GeoDanmark-vektor-data findes her:

<https://confluence.datafordeler.dk/x/cYWIAQ>

Datafordelerens officielle vejledning for filudtræk af GeoDanmark-ortofoto findes her:

<https://confluence.datafordeler.dk/x/AYiIAQ>

Hvis du har oprettet abonnement, kan det ophæves ved at klikke på Tjeneste-brugeren, se i abonnementslisten og klikke på det relevante abonnement.

Der kan nu vælges SLET for dette abonnement.

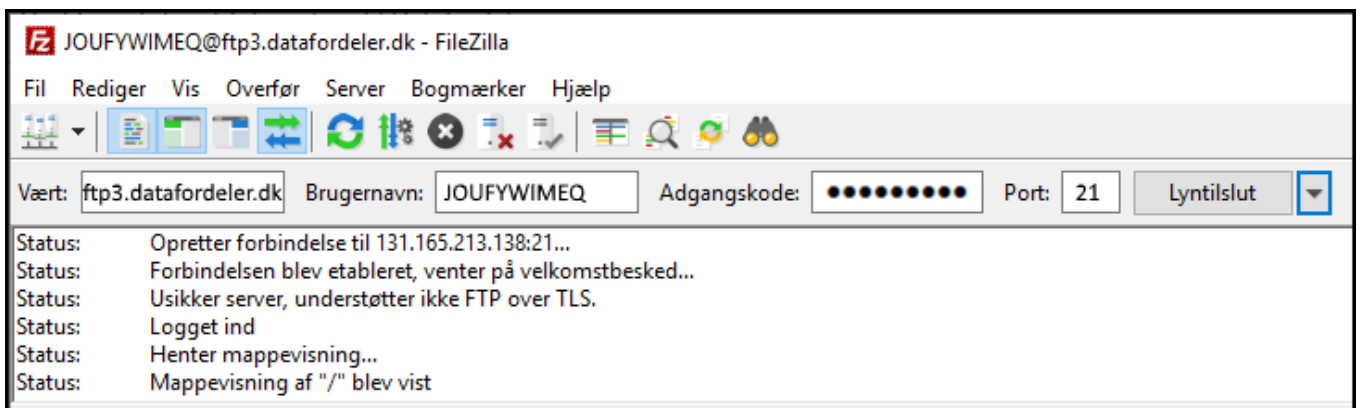
Hent data fra FTP

Når Datafordeleren har produceret dit filudtræk modtager du en email, som oplyser, at du kan hente dit filudtræk på Datafordelerens FTP-server.

For at kunne hente filer fra en FTP-server, skal du have installeret en FTP-klient på din PC (eksempler på gratis FTP-klienter: FileZilla, CoffeCup Free FTP eller WinSCP).

Du skal bruge adressen på FTP-serveren, som er angivet i mailen, du har modtaget. I din FTP-klient skal du også angive **dit** tjenestebrugernavn og dennes adgangskode foruden portnummer, som er 21.

Her er et eksempel ud fra klienten FileZilla:

Opsæt en WMS- eller WMTS-Tjeneste

En tjeneste kan kun opsættes til en TJENESTE-bruger

Datafordelerens officielle vejledning for WMS-opsætning (med eksempler fra GeoDanmark) findes her:

<https://confluence.datafordeler.dk/x/mIaIAQ>

Datafordelerens officielle vejledning for WMTS-opsætning (med eksempler fra GeoDanmark) findes her:

<https://confluence.datafordeler.dk/x/U4eIAQ>

Der findes en side med en oversigt over alle WMS og WMTS-tjenester her:

<https://datafordeler.dk/dataoversigt/>

WMS- og WMTS-tjenester er billeder, så man kan ikke selv bestemme farverne på de objekter, som man vil vise.

Opsæt en WMS-tjeneste til GeoDK

GeoDanmark har en brugervejledning til vejledning i brugen af GeoDK-klienten. Denne vejledning findes her:

<https://www.geodanmark.dk/home/vejledninger/saadan-bruger-du-geodks-webklient/>

Her er der en mere omfattende vejledning i at tilføje egne baggrundskort.

1. Log ind på GeoDK, opret en ny sag eller gå ind i en eksisterende sag
2. Klik på Kort:

3. Der kommer nu et vindue, der viser alle de baggrundskort, som din bruger er sat op til at vise.

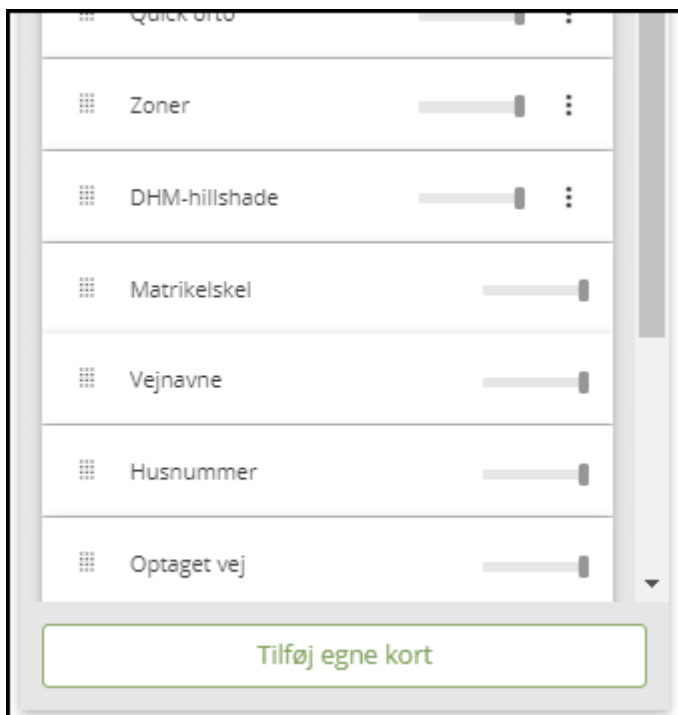
GeoDK er født med nogle standard baggrundskort, som du ikke kan ændre ved.

Du kan selv tilføje dine egne kort. Disse kort er ikke tilknyttet en bestemt sag, men er tilknyttet din bruger. Så hver gang du logger ind med din bruger, har du dine egne kort til rådighed.

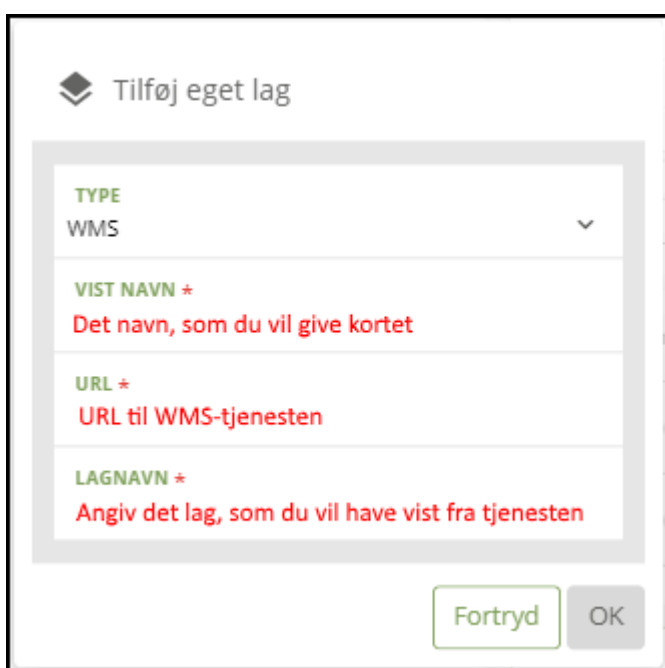
Man kan se forskel på egne kort og standardkortene ved, at de egne kort har tre prikker ude til højre. Klik på disse prikker, og du kan ændre kortopsætningen.

Rækkefølgen af kortene bestemmer du selv ved at flytte rundt på dem. Klik på de 9 prikker ude til venstre og træk med musen kortet hen til den ønskede placering.

Du kan både flytte egne og standardkort. Placeringen huskes, så når du logger ind igen, har du den sidst angivne rækkefølge igen.

4. Klik på **Tilføj egne kort** nederst for at oprette et nyt kort
5. Der fremkommer nu et vindue, hvor du skal udfylde felterne med rød tekst:

A screenshot of a dialog box titled 'Tilføj eget lag'. The dialog has a diamond icon on the left. It contains a dropdown menu for 'TYPE' with 'WMS' selected. Below are three input fields with red placeholder text: 'VIST NAVN *' with 'Det navn, som du vil give kortet', 'URL *' with 'URL til WMS-tjenesten', and 'LAGNAVN *' with 'Angiv det lag, som du vil have vist fra tjenesten'. At the bottom right are two buttons: 'Fortryd' and 'OK'.

VIST NAVN:

Her skal du indsætte det navn, som du ønsker at give kortet.

URL:

Her skal du indsætte URL'en til Datafordelerens GeoDanmark-WMS-tjeneste.

URL'en er for ortofotos:

https://services.datafordeler.dk/GeoDanmarkOrto/orto_foraar/1.0.0/wms?username=XXXX&password=YYYY

hvor XXX'erne og YYY'erne skal erstattes af din egen Tjenestebruger

LAGNAVN:

Datafordeleren udbyder (september 2020) følgende kortlag i deres GeoDanmark-WMS:

Hvert år vil der komme en ny årgang af ortofotos.

Hvis navnet ender på "cir" er det infrarøde billeder. De andre er i almindelige farver.

- geodanmark_2015_12_5cm
- geodanmark_2015_12_5cm_cir
- geodanmark_2016_12_5cm
- geodanmark_2016_12_5cm_cir
- geodanmark_2017_10cm
- geodanmark_2017_10cm_cir
- geodanmark_2017_12_5cm
- geodanmark_2017_12_5cm_cir
- geodanmark_2018_10cm
- geodanmark_2018_10cm_cir
- geodanmark_2018_12_5cm
- geodanmark_2018_12_5cm_cir
- geodanmark_2019_10cm
- geodanmark_2019_10cm_cir
- geodanmark_2019_12_5cm
- geodanmark_2019_12_5cm_cir
- geofyn_2012_10cm
- geofyn_2013_10cm
- geomidt_2013_10cm
- geomidt_2014_10cm
- geonord_2012_10cm
- geosjaelland_2012_10cm
- geosjaelland_2013_10cm
- geosjaelland_2014_10cm
- hrks_2012_10cm
- hrks_2013_10cm
- hrks_2014_10cm
- hrks_2015_10cm
- hrks_2015_10cm_cir
- sydkort_2012_10cm
- viborg_skive_2012_10cm

Under Lagnavn indtaster du det eller de lag, som du vil have vist som baggrundskort.

Hvis du vælger et landsdækkende baggrundskort (som f.eks. "geodanmark_2016_12_5cm"), skal du kun indtaste det ene kort for at få ortofoto over hele landet. Men hvis du ønsker et kort, der ikke er landsdækkende, vil du få "hvide områder", hvor kortet ikke dækker. Da årgang 2017 indeholder to forskellige pixelstørrelser, skal du derfor angive to baggrundskort, f.eks. "geodanmark_2017_10cm,geodanmark_2017_12_5cm". Læg mærke til, at de to kort skal adskilles af et komma uden mellemrum.

NB: det er kun nødvendigt at angive to kort, hvis du arbejder i et område, hvor begge kort er nødvendige. F.eks. hvis du arbejder i Herning kommune, har du måske ikke brug for 10cm ortofotos over Region Hovedstaden.

Her er et eksempel på opsætningen af et landsdækkende ortofoto fra 2019:

VIST NAVN: Orto 2019

URL: https://services.datafordeler.dk/GeoDanmarkOrto/orto_foraar/1.0.0/wms?username=XXXXX&password=YYYYY

LAGNAVN: geodanmark_2019_10cm,geodanmark_2019_12_5cm

Hvis du ønsker at se en enkelt **GeoDanmark-objekttype** hentet fra Datafordeleren i form af et baggrundskort, kan dette også gøres. Du skal blot angive en anden service end den, der sender ortofotos til dig. Her skal du i stedet angive servicen "GeoDanmark_60_NOHIST" og så angive den objekttype, du vil se f.eks. Brønddækse

Her er et eksempel på opsætningen af et baggrundskort med objekttypen Brønddækse:

VIST NAVN: DAF Brønddækse

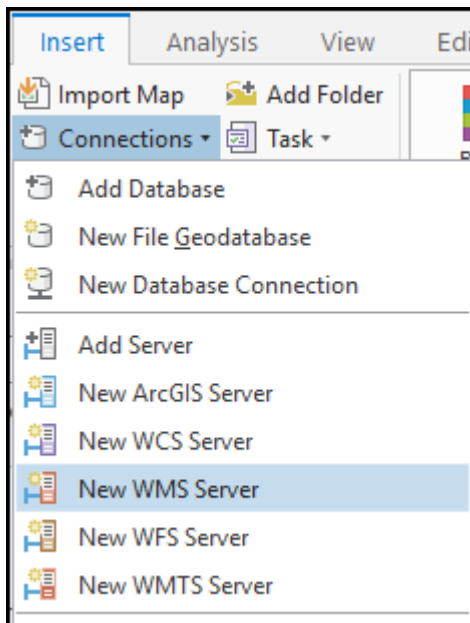
URL: https://services.datafordeler.dk/GeoDanmarkVektor/GeoDanmark_60_NOHIST/1.0.0/WMS?username=XXXXX&password=YYYYY

LAGNAVN: Brønddækse

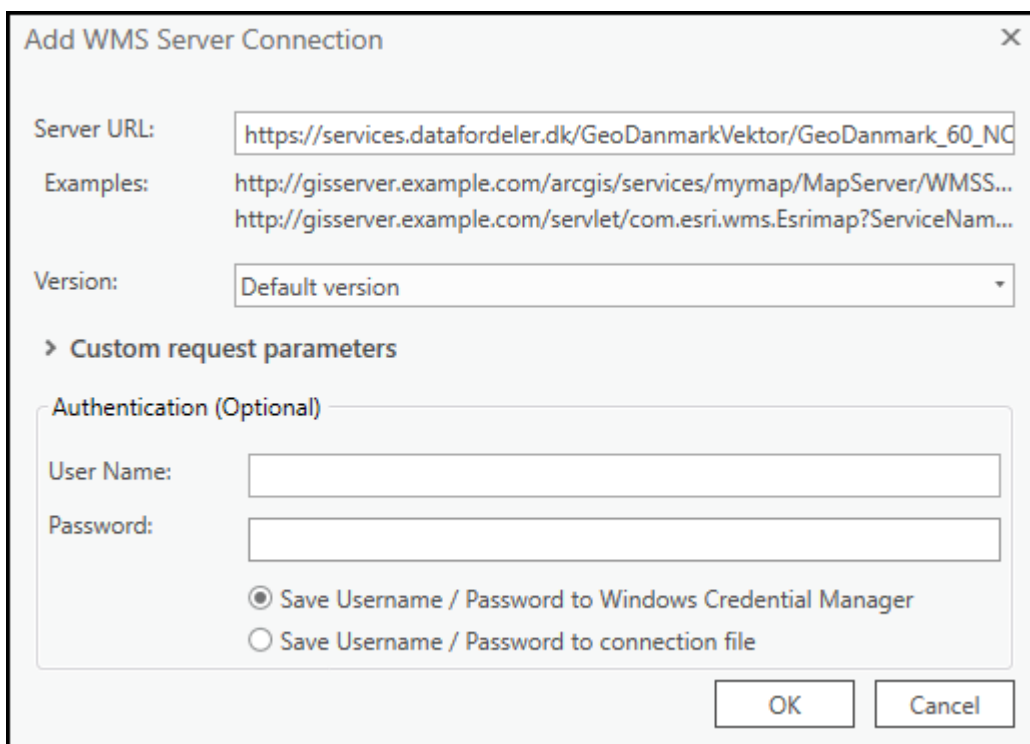
Bemærk, at LAGNAVN skal staves uden ÆØÅ og med _ for sammensatte ord f.eks. "Anlaeg_Diverse"

Opsæt en WMS-tjeneste til ArcGisPro 2.4

1. Start ArcGisPro 2.4 og klik på ikonet for at tilføje en WMS-server

2. Der fremkommer nu et vindue, der skal udfyldes sådan her:

A screenshot of the 'Add WMS Server Connection' dialog box. It contains the following fields and options:

- Server URL:
- Examples:
- Version:
- > Custom request parameters
 - Authentication (Optional)
 - User Name:
 - Password:
 - Save Username / Password to Windows Credential Manager
 - Save Username / Password to connection file

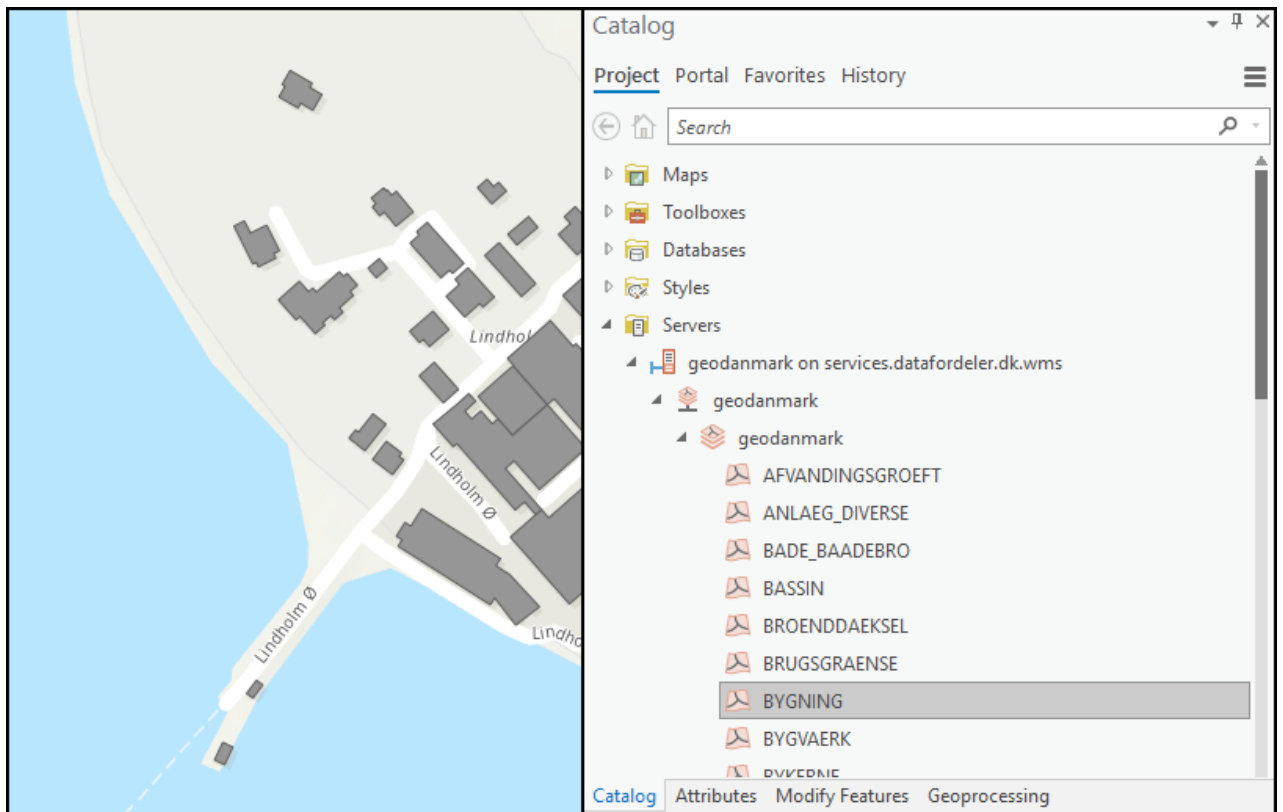
At the bottom right are 'OK' and 'Cancel' buttons.

Datafordeler URL'en er:

https://services.datafordeler.dk/GeoDanmarkVektor/GeoDanmark_60_NOHIST/1.0.0/WMS?username=XXXXX&password=YYYYY

hvor XXX'erne og YYY'erne skal erstattes af din egen Tjenestebruger.

3. Klik nu på "Catalog", "Servers", "geodanmark on service.datafordeler.dk.wms", "geodanmark" og "geodanmark". Herunder finder du de forskellige objekttyper. Klik f.eks. på BYGNING og træk den over i kortvinduet -og du har nu GeoDanmark-Bygning som et WMS-lag i dit kort.

Opsæt en WFS-Tjeneste

En tjeneste kan kun opsættes til en TJENESTE-bruger

Datafordelerens officielle vejledning for WFS-udtræk (med eksempler fra GeoDanmark) findes her:

<https://confluence.datafordeler.dk/x/XoSIAQ>

Der findes en side med en oversigt over alle WFS-tjenester her:

<https://datafordeler.dk/dataoversigt/>

Bemærk: ArcGisPro 2.4 kan ikke benytte denne service pt. (April 2020)

Opsæt en Hændelses-Tjeneste

En tjeneste kan kun opsættes til en TJENESTE-bruger

Datafordelerens officielle vejledning om begrebet og funktionen af hændelser findes her:

<https://confluence.datafordeler.dk/x/qoAFAQ>

Datafordelerens officielle vejledning for opsætning af et hændelsesabonnement findes her:

<https://confluence.datafordeler.dk/x/kYAFAQ>

Bemærk:

1. At det er ikke nødvendigt at opsætte betingelser for hændelser, men det er muligt. Klik blot på NÆSTE for at fortsætte unde at opsætte en betingelse.
2. Når man har oprettet et hændelsesabonnement, kan man ikke se dets geografiske afgrænsning med mindre man klikker på det og derefter på REDIGER og går hele opsætningen igennem igen.
3. Man kan ikke hente hændelser genereret FØR den dato, hvor man oprettede hændelsesabonnementet.
4. Alle hændelser opsat under samme Tjenestebruger bliver tilsendt, når man PULL'er en Tjenestebruger.
5. Man skal derfor have en forskellig Tjeneste bruger pr. hændelsestype, hvis man kun vil have en hændelsestype leveret ad gangen.

FAQ

Hvorfor skal jeg bruge Datafordeleren og ikke Kortforsyningen?

En lang række services, som har ligget i Kortforsyningen, vil hen over 2020 blive flyttet til Datafordeleren. Alle SDFE's udstillede grunddata vil blive flytte til Datafordeleren i løbet af 2020.

Der vil være paralleldrift af grunddata i en 12 måneders periode. Ved udgangen af 2020 påbegynder SDFE nedlukning af adgangen til grunddata på de nuværende distributionsplatforme.

Hvad er forskellen på WMS, WMTS og WFS?

WMS står for **Web Map Service**. Ved et WMS download får man et "billede" af det datasæt, som man vil kigge på. Dette baggrundsbillede kan man ikke skifte farver på, søge i eller editere i.

WMTS står for **Web Map Tile Service**. Ved et WMTS download er "billedet" opdelt i flere "billeder" (tiles), i en prædefineret størrelse. Fordelen med et WMTS udtræk i forhold til et WMS udtræk, er hastighed, da man ikke behøver at downloade et stort billede, men får leveret flere mindre billeder, der passer til ens aktuelle skærm-billede. Man kan forvente at data bliver vist hurtigere. Man kan som ved WMS ikke ændre i et WMTS udtræk.

WFS står for **Web Feature Service**. Ved et WFS download, får man udvalgte objekter fra datakilden og ikke et billede af dem. Det er muligt at skifte farver på, søge i og editere i de leverede objekter. Der er en begrænsning på, hvor mange objekter man kan få leveret pr. download. I Datafordeleren er begrænsningen 10.000 objekter pr. download.

Kommer der en vejledning i brugen af GeoDK her?

Nej, det gør der ikke. Denne vejledning kan findes på [GeoDanmarks hjemmeside](#).
